

Hugo Münsterberg (1863 – 1916)

Narodil se v Německu, kde také vystudoval psychologii. V roce 1892 byl pozván na Harvard, kde přednášel a byl předsedou psychologické laboratoře. Mimo praxe a publikační činnosti na poli klinické a aplikované psychologie, se věnoval Münsterberg rovněž sledování vazeb filmu, filozofie a psychologie. Výsledkem je pak zejména jeho stať z roku 1916 *Fotohra: psychologická studie*. Autor zde propojuje koncepty novokantovské filozofie s psychologickými výzkumy lidského vnímání. Film označuje jako **subjektivní umění**, umění jež napodobuje způsoby, kterými vědomí tvaruje svět základních fenoménů. **Fotohra** je pak analogická k zmocňování se forem vnějšího světa, jakými je čas, prostor a kauzalita, a jejich transformování do světa

vnitřního pomocí pozornosti, paměti, imaginace a emocí. Ve vývoji filmu sleduje dva pohyby. Jako první vidí **vnější**, který lze charakterizovat jako historii filmového média včetně jejích předchůdců. Zdůrazněním této linie předznamenává zájem nové historie i archeologie médií o počátky filmu, němý film i o jednotlivé vynálezy, jež předcházely objevení kinematografu. Do centra svého zájmu staví však pohyb druhý, **vnitřní**, jenž se stává základem pro utváření estetických hodnot a principů filmového díla jako nové umělecké formy. Zkoumá jaké postupy filmového jazyka způsobují proměnu průměrných scén do podoby skutečného umění, popisuje specifické prvky, jež oddělují film od divadelních principů. Münsterberg v tomto bádání propojuje estetiku a psychologii, sleduje, jak se fyzické entity proměňují při sledování filmu na obsahy **mentální sféry**.

Hugo Münsterberg předznamenává mnoho tezí pozdějších filmových teorií. Zabývá se **filmovým diváctvím** a upozorňuje na aktivitu diváka, která je dána jeho racionální a emocionální participací na filmovém díle a jeho výstavbě. Zajímá se o mentální procesy vnímatele, jež jsou základem dotváření filmového prostoru, čtení plochého obrazu do hloubky, ale i podmínkou k vytvoření dojmu kontinuálního pohybu. Přesunem pozornosti z relací mezi filmem a realitou na **vztahy mezi filmem a myslí** se stává předchůdcem psychoanalytických konceptů, teorií recepce z osmdesátých let a kognitivních zkoumání. Jeho vlivy lze pak hledat například u Maurice Merleau-Pontyho či Gillesse Deleuzea.

Výběrová literatura:

Münsterberg, Hugo. *The Photoplay: A Psychological Study*. In.: Mast, Gerald; Cohen, Marshall. *Film theory and criticism*. New York ; Oxford : Oxford University Press , 1985.